

Чурпіта Г.В., кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного права і процесу
НАВС

Виконання рішень суду про повернення дитини батькам чи іншим особам

ЦПК України, Закон України «Про виконавче провадження» не містять спеціальних правових норм, які регламентують порядок виконання рішень суду про повернення дитини батькам чи іншим особам. Водночас, зазначені нормативно-правові акти за допомогою спеціальних норм визначають особливості процесуальної форми виконання судових рішень, ухвалених за наслідками розгляду і вирішення справ позовного провадження про відібрання дитини (п. 5 ч. 1 ст. 367, ч. 1 ст. 376 ЦПК України, п. 10 ч. 3 ст. 11, ч. 2 ст. 15, п. 4 ч. 1 ст. 38, ч. 1, 3 ст. 40, п. 5 ч. 1 ст. 47, ст. 77 Закону України «Про виконавче провадження»). Вважаємо, в силу однорідної юридичної природи спеціальні норми зазначених нормативно-правових актів, які регулюють порядок відібрання дитини, можуть бути застосовані за аналогією закону (ч. 8 ст. 8 ЦПК України) для регулювання суспільних відносин, які виникають під час виконання рішень суду, ухвалених за наслідками розгляду справ окремого провадження про повернення дитини. Крім того, до зазначених правовідносин слід застосовувати й правові норми, які регулюють загальний порядок виконання судових рішень.

Виходячи із викладеного вище, можна дійти висновку, що виконання рішень суду про повернення дитини батькам або іншим особам характеризується такими особливостями процесуальної форми:

1) спеціальним суб'єктним складом учасників виконавчого провадження та осіб, які залучаються до проведення виконавчих дій. Такими, поряд із державним виконавцем та сторонами, є особа, якій дитина передається на виховання, представники органів опіки та піклування, поняті, працівники органів внутрішніх справ.

Так, відповідно до ч. 1 ст. 77 Закону України «Про виконавче провадження», під час виконання рішення про повернення дитини державний виконавець провадить виконавчі дії за обов'язковою участю особи, якій дитина передається на виховання, із залученням представників органів опіки і піклування. Слід погодитися з висловленою у юридичній літературі думкою, що специфіка діяльності державного виконавця при виконанні рішень такої категорії справ полягає і у тому, що необхідно враховувати психічний стан дитини, а тому засоби мають обиратися і застосовуватися з обережністю. Саме тому законодавець встановив вимогу про необхідність

проведення цієї виконавчої дії з обов'язковою участю не тільки особи, якій передається дитина, але й органів опіки та піклування [1, с. 394].

Присутність понятих під час виконання рішень суду про повернення дитини батькам чи іншим особам є обов'язковою, якщо виконавчі дії пов'язані із примусовим входженням до будинків, квартир та інших приміщень, в яких перебуває дитина, яка має бути передана іншим особам відповідно до рішення суду (ч. 2 ст. 15 Закону України «Про виконавче провадження»).

Працівники органів внутрішніх справ беруть участь у виконавчому провадженні у разі звернення державного виконавця до суду із поданням про постановлення ухвали про розшук дитини, яка відповідно до рішення суду підлягає поверненню батькам або іншим особам. При цьому розшук дитини оголошується відповідно за місцем виконання рішення або за останнім відомим місцем проживання, перебування, місцезнаходженням боржника чи місцезнаходженням його майна, або за місцем проживання (місцезнаходженням) стягувача (ч. 1, 2 ст. 40 Закону України «Про виконавче провадження»);

2) можливістю застосування процедури негайного виконання судових рішень. Так, згідно із ч. 8 ст. 8, п. 5 ч. 1 ст. 367 ЦПК України суд допускає негайне виконання рішень у справах про повернення дитини батькам або іншим особам. У такому випадку державний виконавець відкриває виконавче провадження не пізніше наступного робочого дня після надходження відповідних документів і невідкладно розпочинає його примусове виконання (ч. 4 ст. 30 Закону України «Про виконавче провадження»);

3) наявністю у державного виконавця додаткових спеціальних прав, обумовлених специфікою юридичної природи правовідносин, які виникають у зв'язку із здійсненням виконавчих дій щодо повернення дитини батькам або іншим особам. Отже, під час здійснення виконавчих дій щодо повернення дитини батькам або іншим особам державний виконавець має право:

а) звернутися до суду з поданням про постановлення ухвали про розшук дитини у разі відсутності відомостей про місце проживання, перебування чи місцезнаходження дитини за виконавчими документами про повернення дитини батькам або іншим особам (ч. 3 ст. 11, ч. 1 ст. 40 Закону України «Про виконавче провадження»);

б) зупинити виконавче провадження у разі оголошення судом розшуку дитини (п. 4 ч. 1 ст. 38 Закону України «Про виконавче провадження»);

в) звернутися до суду з поданням про постановлення вмотивованого рішення про примусове проникнення до житла чи іншого володіння боржника - фізичної або іншої особи, в якій перебуває дитина, стосовно якої складено виконавчий документ про її повернення батькам або іншим особам (п. 10 ч. 3 ст. 11 Закону України «Про виконавче провадження»);

г) за необхідності звернутися до суду з поданням щодо вирішення питання про тимчасове влаштування дитини до дитячого або лікувального закладу (ч. 2 ст. 77 Закону України «Про виконавче провадження»);

г) у разі якщо боржник перешкоджає виконанню рішення про повернення дитини, винести постанову про накладення штрафу на боржника - фізичну особу від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; на посадових осіб - від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; на боржника-юридичну особу - від сорока до шістдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та встановити новий строк виконання (ч. 3 ст. 77, ч. 1 ст. 89 Закону України «Про виконавче провадження»);

д) звернутися до правоохоронних органів з поданням (повідомленням) про притягнення боржника до кримінальної відповідальності відповідно до закону у разі повторного невиконання рішення боржником без поважних причин. Крім того, у цьому випадку державний виконавець має право накладати на боржника штраф у порядку, визначеному ч. 1 ст. 89 Закону України «Про виконавче провадження», у подвійному розмірі (ч. 2 ст. 89 Закону України «Про виконавче провадження»).

Список використаних джерел

1. Цивільне виконавче право України : [підруч.] / [І. Д. Копайгора, М. І. Панченко, В. Г. Олюха та ін.] ; за заг. ред. І. Д. Копайгори. - Л. : Магнолія-2006, 2007. - 538 с.